ત્રણસો ને વીસ ગાથા જયસેન આચાર્યકી ટીકા ચલતી હૈ ઉસમેં આ આયા હૈ. કે આત્મા જો ધ્રુવ જ્ઞાયક ચૈતન્ય દ્રવ્ય સ્વભાવ હૈ, ઉસકો યહાં પારિણામિક સહજ ભાવ પર્યાયકી અપેક્ષા વિનાકા ભાવ ઓ ચીજ જો હૈ, ઉસકો વિષય કરનેવાલી ભાવના, ઉસકો યહાં ક્યા ભાવ હૈ ઉસકો યહાં કહેતે હૈ. એ વિષય કરનેવાલી અવસ્થા ક્યા ભાવરૂપ હૈ ? સમજમેં આયા. પાંચ ભાવ હૈ પાંચ. ત્રિકાળી સ્વભાવ તો પારિણામિકભાવ હૈ ધ્રુવ સ્વભાવ ઔર ઉસકા ધ્યેય બનાકર, ઉસકો વિષય કરકે જો પર્યાય પ્રગટ હુઈ ઓ પર્યાય ક્યા ભાવે હૈ ઐસા પ્રશ્ન યહાં હૈ. તો કહેતે હૈ કે ઓ ભાવ, ઉપશભાવ, ક્ષયોપશમ ભાવ, ક્ષાયિક ભાવ, એ પર્યાયકા નામ તીન ભાવ હૈ. સમજમેં આયા ?

યહાં આયા દેખો, " વહ પરિણમન આગમ ભાષાસે " શાસ્ત્રકી જો ભાષા હૈ ઓ કારણસે " ઔપશમિક " ભગવાન આત્મા, અપના આત્મા આનંદનો ધ્રુવધામ, ઓ તરફકા આશ્રય લેકર, આશ્રય શબ્દ આયા ૧૧ મી ગાથામેંસે સમજમેં આયા ? ઔર ' વિષય ' ભાષા યહાં હૈ. સૂક્ષ્મ વિષય હૈ. જો આત્મા ત્રિકાળી પરમ સ્વભાવભાવ, જો વર્તમાન પર્યાય હૈ અવસ્થા ઓ રાગમેં એકત્વ થી, ઓ પર્યાય અવસ્થા વર્તમાનકી, ત્રિકાળકો વિષય બનાકર વસ્તુમેં એકાગ્ર હોતા હૈ, ધ્રુવમેં એકાગ્ર હોતી હૈ. એકાગ્રતાકા અર્થ ઉસમે વિષય લેકર અભેદ, અભેદકા અર્થ પર્યાય અને દ્રવ્ય એક નહીં હો જાતા. સમજમેં આયા ? પણ યહાં રાગમેં એકત્વ થા, વો યહાં (અંદર એકત્વ) થયા ઉસકો અભેદ કહેનેમેં આતા હૈ સૂક્ષ્મ વિષય હૈ, સમજમેં આયા ?

સવાર-બપોર લાલચંદભાઈએ માગણી કરી છે કે ભાઈ આ ચલાના (ઐસા હિ ચલના ચાહીયે) હેં ? ઐસા હિ ચલના ચાહીયે અચ્છા. સમજમેં આયા ? જૈન દર્શન ક્યા હૈ, જૈન શાસન ક્યા હૈ ઓ બાત ચલતી હૈ. જૈન શાસન, જો ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ હૈ ઉસમેં એકાગ્રતા હોના, ભાવમતિ,ભાવશ્રુત જ્ઞાન દ્વારા પ્રત્યક્ષપણે અંદરમેં એકાગ્ર હોના ઓ જૈન શાસન જૈન શાસન કોઈ આત્માકી પર્યાયસે પૃથક રહેતે હૈ, ઐસે નહીં. સમજમેં

આયા ? જૈન શાસન ઓ વીતરાગ સ્વરૂપ ત્રિકાળ જો હૈ, જિનબિંબ ત્રિકાળ હૈ ધ્રુવ, જેને અહીંયા પારિણામિકભાવ કહા, વો અકષાય, અકષાય રસસ્વરૂપ જિનબિંબ સ્વરૂપ આત્મા હૈ, વો હિ ખરેખર આત્મા કહેનેમેં આતા હૈ. યે આત્માકો વિષય કરનેવાલી જો પર્યાય હૈ, ઓ પર્યાયકો જૈન શાસન કહેતે હૈ સમજમેં આયા ?

ઉસમેં જો રાગ ને દયા દાન ને વિકલ્પ ને ફિકલ્પ ઓ આતા નહીં. ક્યા લીખા હૈ ઉસમેં ?

તીન ભાવ ઐસે ભાવત્રય કહા જાતા હૈ. આગમ ભાષાએ. ઉપશમભાવ શાંત રસકા વેદન, ક્ષયોપશમભાવ શાંત રસકા ઓ ભી વેદન ઔર ક્ષાયિક ભાવ ઉગ્ર શાંત રસકા વેદન એ ત્રયભાવ મોક્ષકા કારણ અથવા નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ આ ત્રણભાવ સ્વરૂપ હૈ. સમજમેં આયા ? હૈ ને શાસ્ત્ર સામે ? પાના હૈ કે નહીં ? (હૈ) (તીન નામ પાડ દીયા) હેં ? નામ પાડ દીયા. (શાંત) શાંત ક્યોંકિ ભગવાન આત્મા શાંતરસકા પિંડ હી હૈ ને ?

અકષાય સ્વભાવ, વીતરાગ સ્વભાવસે ભરા પડા દ્રવ્ય સ્વભાવ હૈ. ઉસકા શાંત રસ ભરા હૈ શક્તિમેં, શક્તિસે વ્યક્તિ ભવ્યત્વકી. ઓ સ્વભાવમેં જો શાંત, વીતરાગતા પડી હૈ, ઉસમેં એકાગ્રતા હોકર પર્યાય નામ વર્તમાન દશામેં, શાંત દશા પ્રગટ હોના ઓ નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ હૈ, ઓ ભાવના હૈ, ઓ પરિણામ હૈ, ઓ પર્યાય હૈ. યહ અધ્યાત્મ ભાષાએ શુદ્ધઆત્મા અભિમુખ પરિણામ, ભગવાન આત્મા, દેખો, યહાં અભિમુખ શબ્દ પડયો છે, અહીંયા વિષય કહા.

શુદ્ધ વસ્તુ જો ત્રિકાળ ધ્રુવ હૈ –ઉસકો વિષય કરનેવાલી ભાવના કહો કે શુદ્ધ–આત્મા અભિમુખ પરિણામ કહો. સમજમેં આયા ? મારગ, મૂળ મારગ આ હૈ. આ ક્યા કહેતે હૈ ? આ અભિમુખ પરિણામસે પ્રાપ્ત હોતા હૈ વો તો ચલતી હૈ બાત. (અભિમુખ પરિણામ કૈસે કરના) હવે કરના, અભિમુખ કરના, યહાં કરતા હૈ વો યહાં કરના– પીછે કૈસે કરના ? ભાઈ કૈસે કરના ક્યા આયા ? (આપને કલ બતાયા ' થાને ખાના કૈસે ખાના) કોણ ખાતે હૈ ? અબી રાગ કરતે હૈ, તો રાગ પર સન્મુખકી દશાકા અનુભવ હૈ અને રાગકા એકાંત અનુભવ વો તો મિથ્યાત્વકા અનુભવ હૈ– સમજમેં આયા ?

ભગવાન આત્મા શાંત રસ આનંદ, દેખોને એ તીનભાવકો અધ્યાત્મ ભાષાએ શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ. શુદ્ધ આત્માની સન્મુખ પરિણામ સન્મુખ કરના વો કરના. રાગ અને પર્યાયબુદ્ધિસે હઠકર શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ કરના, ઓ પરિણામમેં આત્માકી પ્રાપ્તિ હૈ. એ પરિણામકો તીન ભાવસે પીછાનને જાતે હૈ. ઉપશમ, ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક. ઓ પરિણામકો પર્યાયકો મોક્ષમાર્ગકી પર્યાય કહેનેમેં આતી હૈ. સમજમેં આયા ?

શુધ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ, શુદ્ધ ભગવાન આત્માની સન્મુખ પરિણામ, ઉસકા નામ ઉપશમ, ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક આગમ ભાષાએ અને અધ્યાત્મ ભાષાએ ધ્રુવ સ્વભાવ તરફકા ઝુકના, પર્યાયસે બાત કરે તો કૈસે કરે ? સમજમેં આયા ? પર્યાયકો,

પરિણામ જો હૈ એ શુધ્ધાત્મા તરફ ઝુકના, એ શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ. ક્યા કીયા આત્માએ ? કરના ક્યા ? કે પરિણામકો સ્વભાવકી સન્મુખ કરના વો કરના. આહાહાહા ! અનંત પુરુષાર્થ હૈ ઉસમેં. સમજમેં આયા ? એ શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન, ઉસકા નામ સમ્યગ્જ્ઞાન, ઉસકા નામ સમ્યક્ચારિત્ર. એ નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ-શુધ્ધોપયોગ દૂસરા નામ એ તીનભાવકો અધ્યાત્મ ભાષાએ શુદ્ધોપયોગ કહેનેમેં આતા હૈ.

દેખો, ઉપશમભાવકો ભી શુધ્ધોપયોગ કહેતે હૈ. ઉસમેં આયા કે નહીં વો ? નંદકિશોરજી ? આ લોકો કહે છે નહીં શુધ્ધોપયોગ નહીં. અહીં ઉપશમભાવકો ભી શુદ્ધોઉપયોગ કહેતે હૈ, ક્ષયોપશમભાવકો ભી શુધ્ધોપયોગ કહેતે હૈ અને ક્ષાયિક ભાવકો ભી શુધ્ધોપયોગ કહેતે હૈ. ભલે શુધ્ધોપયોગની શુદ્ધિની વૃદ્ધિ હો. ક્ષાયિકમેં વૃદ્ધિ આદિ હો, પણ હૈ તો તીનો શુધ્ધોપયોગ ભાવ. આહાહા ! દયા-દાન-વ્રત ભક્તિકા પરિણામ, એ તો શુભ ઉપયોગ હૈ, એ શુભ ઉપયોગ ધર્મ નહીં, ઔર એ ધર્મકા કારણ ભી નહીં. સમજમેં આયા ? ધર્મ ઐસા જો સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન-ચારિત્ર, ઉસકા અવલંબન વિષય તો ધ્રુવ હૈ વો કહાને તેથી અભિમુખ ત્યાં કરના હૈ.

દૃષ્ટિકા ધ્યેય દ્રવ્યમેં હૈ, અનંત પુરુષાર્થ હૈ ઓ કોઈ સાધારણ બાત નહિ, એ બોલનેસે કાંઈ પ્રાપ્ત નહીં હોતા હૈ. ઐસે ધારણા હો જાય કે આ ઐસે પ્રાપ્ત હોતા હૈ, એ કાંઈ ધારણાસે ભી પ્રાપ્ત નહીં હોતા. (આત્મચિંતનસે પ્રાપ્ત હો જાયગા). ચિંતનકા અર્થ એકાગ્રતા, ચિંતનકા અર્થ વિકલ્પ ઓ ચિંતન ઓ ચિંતન નહીં. સમજમેં આયા ?

તો કહેતે હૈં ઉસકો શુધ્ધોપયોગ, મોક્ષમાર્ગકો શુધ્ધોપયોગ કહેતે હૈ. શુધ્ધોપયોગકો મોક્ષમાર્ગ કહેતે હૈ ઔર શુદ્ધ-ઉપયોગકો તીન ભાવ કહેતે હૈ ઔર તીન ભાવકો શુદ્ધ-ઉપયોગ કહેતે હૈ. સમજમેં આયા ? વિશેષ તો હૈ વો દ્રવ્યસંગ્રહમેં, છે ને ભાઈ ? દ્રવ્યસંગ્રહ બીજા છે એય ? (હા. છે) હા છે. એમાં નામ છે ને દ્રવ્ય સંગ્રહમાં નામ છે ને દ્રવ્ય સંગ્રહમાં નામ છે. બસેં ચાર પાનુ છે આમાં તો (કઈ ગાથા) ગાથા સત્તાવન હશે કાં તો, બરાબર ખબર નહીં એ પદ, પદ ગાથામેં હૈ.

" મા ચિઠ્ઠએ, મા જંપહ મા ચિન્તહ કિંવિ જેણ હોઈ થિરો
અપ્પા અપ્પમ્મિ રઓ ઇણમેવ પરં હવે ઝાણં "।।૫૬।।

જુઓ ઉસમેં હૈ યહાં પારીગ્રાફ હૈ જુઓ ઉસ પરમ ધ્યાનમેં સ્થિત હુએ જીવોંકો, હૈં ? છે ભાઈ ? (છે) ઉસ પરમ ધ્યાનમેં સ્થિત હુએ જીવોંકો દ્રવ્ય સંગ્રહ હૈ ને ? આ દ્રવ્ય સંગ્રહ હૈ, શેઠકો દો, વાંચે તો ખરા કોક દિ '. એ તો ખ્યાલ રખેગા. હૈ ? દ્રવ્યસંગ્રહ છે ? (લેતો આવ્યો છું) લેતા આવ્યા છો, લો એ ઠીક કર્યું. ત્રણ ચાર હતા. સમજમેં આયા ? ક્યા કહેતે હૈં ?

પરમ ધ્યાનમેં સ્થિત હુએ જીવોંકો, દેખો, ભગવાન આત્મા ! ધ્રુવ ચૈતન્ય સ્વરૂપ,

ઉસમેં એકાગ્ર હોકર પરમ ધ્યાન કીયા, ઐસા સ્થિત હુએ જીવોંકો, વીતરાગ પરમાનંદ સુખ પ્રતિભાસતા હૈ, હૈ? ઉસમેં હૈ? (હા) ૫૬ ગાથા. સમજમેં આયા? વીતરાગ પરમાનંદ સુખ પ્રતિભાસતા હૈ. આહાહા! કયા કહેતે હૈં. કે અપના શુદ્ધ ધ્રુવ જ્ઞાયક પરમ સ્વભાવ ઉસકા સન્મુખ પરિણામ કરનેસે, વીતરાગ પરમાનંદ સુખ પ્રતિભાસતા હૈ, ઉસમેં રાગરહિત આનંદકા અનુભવ આતા હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા! ભારે વાત ભાઈ, વહી નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ સ્વરૂપ હૈ, જેને અહીંયા શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ કહા, શુદ્ધોપયોગ કહા, વો હિ નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ સ્વરૂપ હૈ; યે હિ નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ યથાર્થ મોક્ષમાર્ગકા સ્વરૂપ હૈ, વ્યવહાર મોક્ષમાર્ગ હૈ ઓ તો વિકલ્પ હૈ, એ કોઈ મોક્ષમાર્ગ હૈ નહીં– સમજમેં આયા?

દૂસરે પર્યાય નામોસે ક્યા ક્યા કહલાતા હૈ દેખો. શુદ્ધઆત્માકા સ્વરૂપ ઉસકો કહેતે હૈ–હૈ? "વહી શુદ્ધ આત્માકા સ્વરૂપ." હૈ પર્યાય, પણ ઓ પર્યાય ઉસકી હૈ ઓ કારણસે અભેદ કહેકે એ શુદ્ધ આત્મા અભિમુખ પરિણામ અથવા ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક ભાવ ઓ યહાં, ત્રિકાળ જ્ઞાયકભાવ સન્મુખ હુઆ હૈ, તો વો પરિણામકો શુદ્ધાત્માકા સ્વરૂપ ભી કહનેમેં આતા હૈ. પુણ્ય–પાપ વિકલ્પ ઓ શુદ્ધાત્માકા સ્વરૂપ નહીં. ઈતના બતાનેકો કહા હૈ, હૈ તો પર્યાય. (એટલો નિષેધ કરે છે) એટલો નિષેધ કરે છે, એ અપેક્ષાએ સમજમેં આયા?

લ્યો, "વહી પરમાત્માકા સ્વરૂપ હૈ" આહાહા! પરમાત્મા જીસમેં પર્યાયમેં પ્રગટ હુઆ, પરમાત્મા જો શુદ્ધ ત્રિકાળી પરમાત્મા અપના નિજ સ્વરૂપ નિજ પરમાત્મા અભિમુખ પરિણામ કરકે જો પ્રગટ પરિણામ હુઆ વો હિ પરમાત્માકા હિ સ્વરૂપ હૈ સમજમેં આયા? ઈસકા નામ મોક્ષકા માર્ગ હૈ. સમજમેં આયા? વો પરમાત્માકા સ્વરૂપ હૈ ચોથી લીટી હૈ નીચે વહી એકદેશમેં પ્રગટતારૂપ ઐસે વિવિક્ષિત એકદેશ શુદ્ધ નિશ્ચયનયસે, ક્યા કહેતે હૈં? વસ્તુ તો ત્રિકાળ ધ્રુવ શુદ્ધ હૈ, એક અંશે પ્રગટ હુઆ, એક દેશ પ્રગટ હુઆ, મોક્ષ ભી એક દેશ પ્રગટ હુઆ હૈ. સારા દ્રવ્ય તો પ્રગટ હોતા નહીં પર્યાયમેં, સમજમેં આયા?

એ કહેનેવાલી એકદેશ શુદ્ધ નિશ્ચયનયસે, એક ભાગ શુદ્ધ નિશ્ચયનયસે નિજ શુદ્ધ આત્માકે જ્ઞાનસે ઉત્પન્ન, સુખમય હુઆ અમૃતજળકા સરોવર હૈં? શુદ્ધ નિશ્ચયનયસે એમ કહ્યું આમાં શુદ્ધ આત્માકા સ્વરૂપ વોહિ પરમાત્મા સ્વરૂપ, વોહિ એકદેશ પ્રગટતારૂપ વિવિક્ષિત એકદેશ શુદ્ધ નિશ્ચયનયસે નિજ શુદ્ધઆત્મા, ઓ હિ જ્ઞાનસે ઉત્પન્ન સુખ, વોહિ અમૃત જળકા સરોવર. આહાહા! ભગવાન આત્મા અમૃત જળકા તો સાગર હૈ. ઉસમેં અંતર્મુખ હોકર સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન જ્યાં હુઆ, તો અંતરમેં પર્યાયમેં આનંદકા સરોવર ઉછળી ગયા, સમજમેં આયા? આનંદકા સરોવર ઉછળી ગયા, પર્યાયમેં ઉસકી ભરતી આઈ આનંદકી. ભરતી કહેતે હૈ ને? ક્યા? બાઢ, બાઢ... આનંદ ભગવાન

આત્મા પૂર્ણાનંદકા નાથ, ઉસકી સન્મુખ પરિણામ હુઆ, ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક. શાસ્ત્ર ભાષાએ, અધ્યાત્મ ભાષાએ અંતર્મુખ પરિણામ હુઆ. વો અમૃત જળકા સરોવર છલક ગયા બાઢ (છલક ગયા) છલક કહતે હૈ ને ? (ઉછળી ગયા) ઉછળી ગયા લ્યો.

નિજ શુદ્ધ આત્માકા સરોવર ઉસમેં રાગાદિ મળસે રહિત હોનેકે કારણ, એ પરમ હંસ સ્વરૂપ હૈ. આહાહા ! ભગવાન શુદ્ધ સ્વભાવકી સન્મુખ પરિણામ મોક્ષકા માર્ગકા કહ્યા, ઓ પરમહંસ સ્વરૂપ હૈ ક્યોંકિ રાગસે પૃથક હોકર અપના સ્વભાવમેં એકાગ્ર હોતા હૈ વો પર્યાય પરમહંસ હૈ, પર્યાય પરમહંસ હૈ. આહાહા ! (ચોથે ગુણસ્થાને) ચોથા ગુણસ્થાનસે (પરમહંસ) પરમહંસ, ઈસમેં ક્યા હૈ વિશેષ આગળ ભલે લો. વસ્તુ અહીંયા, પહેલેસે ચોથેસે. (પહેલેસે) ઉપશમ ભાવમેંસે સમજમેં આયા ? જરી સૂક્ષ્મ પડે ઐસી ચીજ હૈ, વસ્તુ અનાદિસે ક્યા ચીજ હૈ ઉસકી સન્મુખ કભી હુઆ હિ નહિ અને સન્મુખ હોનેસે ધર્મ હોતા હૈ ઐસા સૂનકર રુચિ કભી કીયા નહીં. બહારમાં ભટક ભટક ઐસે હોતા હૈ ને, ઐસે હોતા હૈ જાત્રાસે ને પુણ્યસે ને વ્રતસે ને તપસે એ તો બધા વિકલ્પકા રાગકા ભાવ ઔર ઉસમેં ધર્મ માનના ઓ તો મિથ્યાત્વકા ભાવકા પોષક હૈ સમજમેં આયા ?

ઐસે પરમહંસ પરમાત્મ ધ્યાનકે ભાવનાકે નામોકી માળા, માળા એટલે એક પછી એક ઘણાં નામો. એકદેશ વ્યક્તિરૂપ આ શક્તિકી વ્યક્તિ આઈ ને ભાઈ અંદર, ભવ્યત્વની શક્તિની વ્યક્તિ, એકદેશ વ્યક્તિરૂપ આખા આત્મા પૂરણ તો પ્રગટ હોતા હિ નહિ. મોક્ષ પણ એકદેશ વ્યક્તિરૂપ હૈ. હેં ? એકદેશ, એક ભાગ પ્રગટ હુઆ હૈ.

શુદ્ધ નયકે વ્યાખ્યાનકો યથાસંભવ સિદ્ધ તક લેના ચાહીયે, યથા સંભવ એકદેશ શુદ્ધ નયકી અપેક્ષા યે બધા સમજના ચાહીએ, આ તો મોક્ષમાર્ગકી બાત હૈ, પણ મોક્ષ ભી એકદેશ, એક ભાગ હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? મહા દરિયો પડયો છે ને બહોત બડા સાગર ઉસમેંસે મોક્ષકી પર્યાય તો એકદેશ- એક ભાગ પ્રગટ હુઆ. સારા તો કભી પ્રગટ હોતા નહીં. (વાહ, વાહ) આહાહા ! સમજમેં આયા ? ઐસા ભગવાન આત્મા, સહજ પરમ સ્વભાવભાવકા પિંડ પ્રભુ, ઉસકી સન્મુખ પર્યાયમેં એક ભાગસે પ્રગટ આનંદકા ભાગ હુઆ, વો ભી સરોવર યહાં આનંદકા સરોવર કહેનેમેં આતા હૈ.

ભગવાનકા એક હજાર આઠ નામસે સ્તુતિ કરતે હૈ ઇંદ્રો-સમજમેં આયા ? ભગવાનકો કેવળજ્ઞાન હોતા હૈ, ઇંદ્ર આતે હૈ ઔર સમોસરણમેં એક હજાર આઠ નામ, જિનસેન સ્વામીએ પણ આદિ-પુરાણ એક હજાર આઠ નામસે, ક્યોંકિ એક હજાર ને આઠ ચિહ્ન હૈ, એક હજાર આઠ કળશસે સ્નાન કરતે હૈં, કરાતે હૈ. એક હજાર આઠ નામસે સ્તુતિ કરતે હૈ. તો આ ભગવાન આત્માકી પર્યાયકી સ્તુતિ યહાં પાંસઠ-છાસઠ આદિ, અનુભવ પ્રકાશમેં પિસ્તાલીસ, એકસો દસ નામસે સ્તુતિ કીયા હૈ. સમજમેં

આયા ? પરમાત્માકી સ્તુતિ કીયા હૈ. આ પરમાત્માકા માર્ગકી સ્તુતિ કહેનેમેં આતે હૈ આહાહાહા !

" ઓ પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ હૈ " પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ– એ નિર્મળ વીતરાગી પર્યાય પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ, પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ તો ત્રિકાળી વસ્તુ હૈ. પણ ત્રિકાળકો સ્પષ્ટ વિષય બનાકર જો પર્યાય પ્રગટ હુઈ પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ હૈ આહાહા ! (એનું માહાત્મ્ય દ્રવ્યથી વિશેષ છે ?) માહાત્મ્ય કોણે કીધું ? આ તો એના તરફનું વલણ થઈને જે પ્રગટી એને આટલું કહેવામાં આવે છે. એમ ? માહાત્મ્ય છે ને ? પર્યાયનું માહાત્મ્ય નથી ? પર્યાયનું પર્યાયને યોગ્ય માહાત્મ્ય નથી ? પર્યાયથી દ્રવ્યનું માહાત્મ્ય અનંતગુણું (ભાઈએ ક્યા પ્રશ્ન કીયા થા સમજમેં નહીં આયા) આ પર્યાયકો તો નિષેધ કરના હૈ, દ્રવ્યકા આશ્રયમેં, તો પર્યાયકા ઈતના પ્રશંસા કયૂં ? ઐસા પ્રશ્ન હૈ નંદકિશોરજી ? સમજમેં આયા ? એ પર્યાયની પ્રશંસા પર્યાયકી હૈ એ એક અંશકી પ્રશંસા હૈ તો પરમાત્માકી પ્રશંસાકા ક્યા કહેના, એમ કહેતે હૈ. (વાહ રે વાહ) હેં ? (ઐસા લેના હૈ) ઐસા લેના હૈ. (વાહ. વાહ) સમજમેં આયા ? ઇનમેં તો ઐસા શબ્દકા પ્રયોગ કીયા કી માહાત્મ્ય ઘટાનાં હૈ એમ કે પર્યાયકા માહાત્મ્ય ઈતના ક્યૂં ? દ્રવ્યકા માહાત્મ્ય તો અભી તક તો ગાતે હૈ ને પર્યાય તો વ્યવહારનયકા વિષય હૈ, પણ ઓ સ્વભાવકા પુત્ર, પુત્ર હુઆને ? ભગવાનકી પ્રજા હુઈ ઓ, સમજમેં આયા ? પુણ્ય–પાપકા પરિણામ તો કલંક હૈ. કુળમેં કલંક પુત્ર જાત કહેતે હૈં, આ ભગવાન, હેં (મોક્ષ છે પરિણામ માટે માહાત્મ્ય નથી –મોક્ષ નહીં થાય માટે) મોક્ષ નહિ થાય એનો પ્રશ્ન અહીં છે નહીં– અહીં તો પર્યાય ઐસી હૈ બસ. મોક્ષ થશે તો થશે એ તો પછી વળી, પર્યાયકા ઈતના માહાત્મ્યવાળી ચીજ હૈ– ક્યૂંકિ દ્રવ્યકે પડખે ચઢકર અભેદ હો ગઈ પરમ બ્રહ્મ સ્વરૂપ હૈ (પર્યાયનું સ્વરૂપ આવું છે.) એમ સમજમેં આયા ? એ રતિભાઈ આવું બધું. પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ હૈ.

" એ પરમ વિષ્ણુરૂપ હૈ. " પરમ વિષ્ણુ વ્યાપક નિર્મળ પર્યાય વ્યાપક ખરેખર તો ઉસકા મતિ ને ભાવ શ્રુતજ્ઞાન હૈ, લોકાલોક ને સ્વદ્રવ્ય સબ ઉસમેં જાનનેમેં આતા હૈ ઐસી પર્યાય મતિ અને શ્રુતકો વિષ્ણુ સ્વરૂપ કહનેમેં આતા હૈ આહાહા ! સમજમેં આયા ? પણ હવે આ ફેરા કલાસમાં આ ભી જરી સૂનના બહુ સ્થૂળ બાત સૂનતે હૈ આ તો સૂનના કે ઉસમેં ક્યા મૂળ ચીજ તો આ હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

" વહી પરમ શિવ સ્વરૂપ હૈ "– બ્રહ્મા–વિષ્ણુ ને મહેશ ત્રણ લીયા ભાઈ પહેલા. બ્રહ્મા–વિષ્ણુ ને મહેશ, તીનો લીયા બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને મહેશ એ બ્રહ્મા એ પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ ભગવાન આત્મા નિર્મળાનંદ દશા શુદ્ધ સ્વભાવકી સન્મુખ, પરમ પારિણામિકભાવકો વિષય કરકે જો પર્યાય બની, રચી, હુઈ એ પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ, પરમ વિષ્ણુસ્વરૂપ અને પરમ શિવ સ્વરૂપ. જીસમેં ઉપદ્રવ બિલકુલ નહીં, વિકલ્પકા ઉપદ્રવ નહીં, એકલા આનંદકા, આનંદકી પર્યાયકા

અનુભવ આહાહા ! આ ઉસકા નામ નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ. એ કાલે નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ નામ લખ્યું ને, નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગ સ્વરૂપ એના આ નામ છે બધા.

" એ પરમ બુધ સ્વરૂપ "- ઓલા બૌધ રહી ગયા ને પાછા બ્રહ્મા-વિષ્ણુ ને શિવ તો આયા પણ બુદ્ધ. આહાહા ! ' બુદ્ધયતિ ઈતિ બુદ્ધ ' ભગવાન આત્મા શુદ્ધ ચૈતન્ય ધ્રુવ, ઉસકી મહિમા કરતે કરતે, ઉસકી પર્યાય જો પ્રગટ હુઈ, ઉસકી ભી ઈતની મહિમા હૈ. પરમ બુધસ્વરૂપ હૈ.

" પરમ નિજ સ્વરૂપ હૈ " લ્યો પરમ નિજ સ્વરૂપ તો દ્રવ્ય થા વાસ્તવમેં આત્મા એ ઈ ખરેખર આત્મા. આડત્રીસ ગાથામેં તો ઐસા કહા ખરેખર વાસ્તવમેં આત્મા ધ્રુવ તે વાસ્તવમેં આત્મા હૈ, પણ યહાં. પર્યાય ધ્રુવમેં એકત્વ હુઈ તો પર્યાયકો ભી પરમ નિજ સ્વરૂપ કહેનેમેં આતા હૈ.

" પરમ નિજ આત્માકી પ્રાપ્તિકા લક્ષણકા ધારક જો સિદ્ધ ઉસરૂપ હૈ " જુઓ. એ પર્યાયકો સિદ્ધ કહા પરમ નિજ આત્મા અપના નિજ આત્મા એની પ્રાપ્તિ જુઓ આ પ્રાપ્તિ એ શેઠ ? પ્રાપ્તિ નિજ આત્માકી પ્રાપ્તિ અંતર સન્મુખ હોનેસે આત્માકી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ જો અનાદિસે રાગ ને પર્યાયકી પ્રાપ્તિ થી ઓ મિથ્યાત્વ થા. સ્વભાવ સન્મુખ હોકર પ્રાપ્તિ હુઈ તો ઓ તો આત્માકી પ્રાપ્તિ હુઈ આહાહા ! (પહેલા યહી વિધિ શીખની ?) (પહેલા યહી શીખનેકા) ઓ કળા તુમ હૈ ઐસા બતાયેગા અભી યહાં.

દેખો- " વહી નિરંજનરૂપ હૈ "- દેખો આ ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક તીનોં ભાવકો આ લાગુ પડતે હૈ. (જો ઉપશમભાવકા નામાંતર હૈ ?) બધા નામ હૈ. શુદ્ધ આત્મા અભિમુખ, શુદ્ધોપયોગ ઔર તીન ભાવ ઉસકા બધા આ નામાંતર હૈ. પર્યાયમાળા, માળામાં મણકા હોતા હૈ ને બહોત, તો આ પર્યાય માળા એક પર્યાયકા ઈતના ઈતના નામ. હજારો લાખો અનંત નામ હૈ. ઈતના ગણાતે હૈ- તુમ કહેતે હો ને ગણાતે. ઈતના ગણાતે હૈ ઔર તો ગણાતે હૈ એકસો દસ-પર્યાયકા નામ એકસો દસ તો ગણાતે હૈ- દેખો પાંસઠ તો યહાં હૈ.

" વહી નિર્મળ સ્વરૂપકા ધારક હૈ "- કોણ ? વીતરાગી પર્યાય, મોક્ષમાર્ગકી પર્યાય, ધર્મકી પર્યાય, ધર્મ પર્યાય ઈસકો કહેતે હૈ કે વો સર્વ કર્મમળ રહિત સ્વરૂપકા ધારક હૈ, ઓ પર્યાય રાગકા ભાવ ભી બિલકુલ નહીં ઉસમેં વ્યવહારકા, કર્મકી બાત તો ભિન્ન રહ ગઈ પણ વિકલ્પકા અંશ ઉસમેં નહીં, નિર્વિકલ્પ આનંદકી પર્યાયકો યહાં મોક્ષમાર્ગ કહેનેમેં આતા હૈ આહાહા ! સમજમેં આયા ?

" વહી સ્વસંવેદન જ્ઞાન હૈ ". એ ટીકામેં તદેવ-તદેવ કર્યું છે ને પછી વળી સએવ-સએવ કર્યું છે. પાછળથી, સમજ્યા ? એ કેમ ફેર પાડયો હશે ? તદેવ પરમ જ્યોતિ ત્યાં સુધી તદેવ રાખ્યું. (નપુંસક લિંગ હોય તો સએવ- પુરુષલિંગ હોય તો તેવો, તેવો હોય તો તદેવ,

તેવું હોય તો સએવ, પંડિતજી ખુલાસો કર્યો) ઠીક. કહો વહીં સ્વસંવેદન જ્ઞાન હૈ. ટીકામાં બે શબ્દ એકમાં તદેવ- પરમ જ્યોતિ ત્યાં સુધી તદેવ આવશે. ને પછી આવશે સએવ શુદ્ધામાનુભૂતિઃ ત્યાંથી અનુભૂતિ... સએવ શુદ્ધાત્માનુભૂતિઃ સારું ? સમજમેં આયા ?

ભગવાન આત્મા અપના ધ્રુવ સ્વરૂપકા વિષય બનાકર, ધ્યેય બનાકર, જો વીતરાગી સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્રકી પર્યાય હુઈ એ સ્વસંવેદન હુઆ એ રાગકા વેદન થા વો છુટ ગયા. શુદ્ધાત્મા અનુભૂતિ એટલે કે દ્રવ્યનો અનુભવ થતો નથી પણ દ્રવ્યની પર્યાયનો અનુભવ છે તેને દ્રવ્યનો અનુભવ કહેવામાં આવે છે. સમજમેં આયા ? જે આમ રાગનું વેદન હતું. વિકલ્પ હતો. એ અપેક્ષાએ નિર્મળ પર્યાય થઈ, (એને) દ્રવ્યનું વેદન થયું (અનુભવ થયો) એમ કહેવામાં આવે છે. સમજમેં આયા ?

" વહી પરમ તત્ત્વજ્ઞાન હૈ " શુદ્ધાત્માનું સ્વરૂપ પરમ તત્ત્વજ્ઞાન દેખો, વહી પરમ તત્ત્વજ્ઞાન- આહાહા ! સબ જાન લીયા ઉસને અપના આત્મા અખંડાનંદ પ્રભુ, સમ્યગ્દર્શનમેં પ્રતીતમેં આ ગયા ઔર વો હિ પરમ તત્ત્વજ્ઞાન કહેનેમેં આતા હૈ. એ પરમ તત્ત્વજ્ઞાન હો ગયા ઉસકો. સમજમેં આયા ?

ઔર " વહી શુદ્ધાત્માકા દર્શન હૈ " લ્યો એ શુદ્ધાત્માકા દર્શન આહાહા ! આ ઉપશમભાવમાં શુદ્ધાત્માકા દર્શન કહ્યા, ભાઈ. ઉપશમભાવકો શુદ્ધાત્માકા દર્શન કહા- ઉપશમભાવકો ક્યૂં શુદ્ધ ઉપયોગ કહા ? અરે ભગવાન શું કરે છે. માણસ મૂળ નિજ પરમાત્મા ક્યા ચીજ હૈ ઉસકી ખબર નહીં અને શાસ્ત્ર પઢે અપની દૃષ્ટિસે, અર્થના અનર્થ નિકાલે ઉસમેંસે સમજમેં આયા ? વહી શુદ્ધાત્માકા દર્શન, એ મોક્ષમાર્ગ જો હુઆ, શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ વહી શુદ્ધાત્માકા દર્શન. આહાહા ! ભગવાનકા સાક્ષાત્કાર હુઆ (અરહંત ભગવાનકા ?) અરહંત ભગવાનકા, આત્મા અરિહંત હૈ ને ? આત્મા જ અરિહંત હૈ દૂસરા કૌન અરિહંત હૈ ? સમજમેં આયા ?

વો આયા થાને તત્ત્વાનુશાસનમેં આયા થા. તત્ત્વાનુશાસનમેં નાગસેન મુનિ કહેતે હૈ. એક પ્રશ્ન હુઆ કે તુમ અરિહંતકા ધ્યાન કરતે હો, તો અરિહંત તો તુમ હૈ નહી, અરિહંતકા તુમ ધ્યાન કરતે હો અરિહંતકા ધ્યાન હૈ નહીં, તો તુમારા ધ્યાન ખોટા હુઆ, જુઠા હુઆ. અરે ? સુન તો સહી તત્ત્વાનુશાસનમેં, અરિહંત તો હમારા આત્મામેં પડા હૈ. અરિહંત સ્વરૂપ હમારા આત્મા હૈ. ઉસકા હમ ધ્યાન કરતે હૈ અને ઓ ધ્યાન નિષ્ફળ નહીં. આહાહા ! ધ્યાન નિષ્ફળ નહીં. આનંદકા વેદન હોતા હૈ માટે અરિહંતકા ધ્યાન એ બરાબર હૈ હમારા- (બરાબર- બહુ સરસ) સમજમેં આયા ? હમારા સ્વરૂપ હી અરિહંત હૈ. આત્મા સ્વરૂપ હી અરિહંત હૈ, એ અરિહંતકા ધ્યાન કીયા તો એ અરિહંતકા ધ્યાનસે અપના ધ્યાન હુઆ, આ અરિહંત, ઓ અરિહંત નહીં.

તત્ત્વાનુશાસનમેં, તત્ત્વાનુશાસનં પુસ્તક હૈ નાગસેન મુનિએ ઉસકો બનાયા હૈ તો

નાગસેન મુનિએ ઐસા કહા કે ભાઈ પ્રશ્ન કોઈ કરતે કે તુમ અરિહંતકા ધ્યાન કરતે હો, તો અરિહંત તો હૈ નહીં અબી, તુમ અરિહંતકા ધ્યાન કરતે હો, અરિહંત તો હૈ નહીં અબી. તો કૈસે ? તુમ્હારા ધ્યાન તો નિરર્થક હુઆ, અરે ! સુન તો સહી નિરર્થક નહીં હુઆ. હમારા ભગવાનમેં, જો અરિહંતકો પર્યાય પ્રગટ હોની હૈ, ઐસી અનંતી પર્યાય હમારામેં હૈ હમ અરિહંતકા અરિહંત હૈ, હમારા દ્રવ્યકા ધ્યાન કરનેસે હમ અરિહંતકા ધ્યાન કરતે હૈ અને નિષ્ફળ નહીં, ક્યૂં કે જો અરિહંતકા ધ્યાન નિષ્ફળ હો તો આનંદ નહીં આતા હમકો તો આનંદ આતા હૈ. અતીંદ્રિય આનંદ આતા હૈ. તો અરિહંતકા ધ્યાન બરાબર કરતે હૈ હમ- (બરાબર-જૂઠ-મુઠ નહીં ?) જુઠ મુઠ નહીં ઉસમેં લીખા હૈ ઐસા-સમજે ! એય નંદકિશોરજી- (જી, હા) લીખા હૈ. હોં, ઉસમેં આ જુઠ્ઠુ સાહિત્ય નથી, જુઠમુઠ નહીં, જુઠમુઠ હોય તો આનંદ કૈસે આયા ? સમજમેં આયા ? આ તો અલૌકિક વાતુ છે ભાઈ. આ તો પરમેશ્વરના ઘરની પરમેશ્વરકો પહોંચનેકી બાતુ હૈ. બાકી બધી વાતો છે જગતકી. કહો સમજમેં આયા ? એ ભગવાનકા હમ ધ્યાન કરતે હૈં, ભગવાન હમ હૈ, હમારા ભગવાન હમારી પાસ હૈ પાસ હૈ ઐસા નહીં, પણ હમ હી હૈ. એય નંદકિશોરજી, ક્યોંકિ ઐસી અરિહંતકી અનંત પર્યાય કેવળજ્ઞાન આદિ ઓર ઐસી ઐસી અનંતી અનંતી કેવળજ્ઞાનકી આનંદ કી પર્યાય ઐસી અરિહંતકી આનંદકી પર્યાય મેરા પેટમેં પડી હૈ. મેરા ગર્ભમેં પડી હૈ. ગર્ભકા હમ ધ્યાન કરતે હૈ તો પ્રસવ આનંદકા હોતા હૈ સમજમેં આયા ? આહાહા !

" વહી પરમ અવસ્થા સ્વરૂપ હૈ " ઉત્કૃષ્ટ અવસ્થા-જુઓ પાછી અવસ્થા, આ તો નિશ્ચય મોક્ષમાર્ગના નામ છે ને ?

" વહી પરમાત્માકા દર્શન હૈ " વો શુદ્ધાત્માકા દર્શન કહા થા પરમ આત્માકા દર્શન, સમ્યગ્દર્શનમેં ઉપશમભાવમેં, ક્ષયોપશમ ભાવમેં, ક્ષાયિક ભાવમેં. જો પર્યાય પ્રગટ હુઈ ઓ પરમાત્માકા દર્શન હૈ. (બરાબર) અનાદિકા ક્ષયોપશમ એ ક્ષયોપશમ ન લેના હોં અહીંયા. અનાદિકા ક્ષયોપશમભાવ હૈ વો તો નિગોદકો ભી હૈ, અભવીકો બી હૈ, યે ક્ષયોપશમ નહીં. અપના દ્રવ્યકા આશ્રય કરકે આનંદકી જો દશા ઉત્પન્ન હુઈ ઐસા જ્ઞાન ને આનંદકો યહાં ક્ષયોપશમભાવ કહેતે હૈ. આહાહા ! અનાદિકા ક્ષયોપશમભાવ તો નિગોદમેં ભી હૈ. નિગોદમેં આ ત્રય ભાવ નહીં. (સાધક દશાકા) હાં. સમજમેં આયા ?

" વહી પરમ તત્ત્વજ્ઞાન હૈં " પહેલે પરમ તત્ત્વજ્ઞાન આયા થા, ફિરસે આયા વહી ભાઈ ? પરમ તત્ત્વજ્ઞાન, પરમ તત્ત્વજ્ઞાન ફિરસે આ ગયા.

" વહી શુદ્ધ આત્મ જ્ઞાન હૈ " એને શુદ્ધ આત્મજ્ઞાન કહ્યું.

" વહી ધ્યાન કરને યોગ્ય શુદ્ધ પારિણામિક ભાવ હૈ ઉસરૂપ હૈ. એય પારિણામિક ભાવ કેહ દીયા પાછા. પારિણામિક ત્રિકાળ સહજ ભાવ ભગવાન એકાકાર હોકર પર્યાય

પ્રગટ હુઈ એ પારિણામિક ભાવ હૈ. ઉસકા હૈ ઉસકી પર્યાય હૈ દેખ. અપેક્ષાએ કથન હૈ ભાઈ. વીતરાગકા માર્ગ બહોત ગંભીર હૈ. ઐસે ઉપર ઉપરસે કોઈ પા લે, ઐસી બાત નહીં. (નહીં)

" વહી ધ્યાનભાવ સ્વરૂપ હૈ " એ ધ્યાનભાવ સ્વરૂપ. આહાહા !

" વહી શુદ્ધ ચારિત્ર " એ ઉપશમભાવમેં ભી શુદ્ધ ચારિત્ર કહા, ઈતના ચારિત્ર સ્વરૂપ આચરણરૂપ હુઆ ને ? આહાહા !

" વહી અંતરંગકા તત્ત્વ હૈ " અંતરંગ તો જ્ઞાયક તત્ત્વ હૈ ઉસકા આશ્રયસે, સ્પર્શ કરકે જો નિર્મળ મોક્ષમાર્ગ પર્યાય પ્રગટ હુઈ ઉસકો અંતરંગ તત્ત્વ કહનેમેં આયા હૈ. વિકલ્પ બિકલ્પ ઓ બાહ્ય તત્ત્વ હૈ.

જહાં, પર્યાયકો બહિઃતત્ત્વ કહા થા ત્યાં, નિયમસારમેં, એ યહાં અંતઃતત્ત્વ અપેક્ષાસે કહે. અહીંયા અંતરંગ જ્ઞાયકભાવ ધ્રુવમેંસે સ્પર્શ કરકે જો પર્યાય હુઈ, એ અપેક્ષાસે ઉસકો અંતરંગ તત્ત્વ કહેનેમેં આયા હૈ. દ્રવ્યકી અપેક્ષાએ બહિઃર્તત્ત્વ હૈ, પણ રાગ જો બહિઃતત્ત્વ હૈ, ઉસસે છૂટકર જો અંતરંગ વીતરાગી પર્યાય હુઈ. ઓ અપેક્ષા અંતરંગ તત્ત્વ કહેનેમેં આયા હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? પાચન હળવે હળવે થાય ને. કોળીયા હળવે હળવે ભરે (હળવે-હળવે માને ?) ધીમે ધીમે. મૈસૂબ ખાતે હૈ ને ચાર શેર ઘીકા પાયેલા. મૈસૂબ સમજે ને ? મૈસૂબ, મૈસૂબ ? એક શેર આટા ઔર ચાર શેર ઘી, મૈસૂબ ઓ ભી થોડા થોડા ખાતે હૈ. (હળવે હળવે) આ ભી અનુભવ ધીમે ધીમે સમજનેકી ચીજ હૈ. એકદમ કોળીયા ઉતાર દે ઐસી ચીજ નહીં. સમજમેં આયા ?

ક્યા કહેતે હૈ, પરમ તત્ત્વ હૈ ' વો હી પરમતત્ત્વ હૈ ', પર્યાયકો પરમ તત્ત્વ કહા " વહી શુદ્ધ આત્મ દ્રવ્ય હૈ " હૈ ને ? એ શુદ્ધ આત્મદ્રવ્યકી પર્યાયકો ભી અભેદ કરકે શુદ્ધ આત્મ દ્રવ્ય કહે દીયા હૈ. આહાહા !

" વહી પરમ જ્યોતિ હૈ " લ્યો ત્યાં સુધી તો તદેવ તદેવ આવ્યું છે, પાઠમાં પરમ જ્યોતિ જ્ઞાનમૂર્તિ ભગવાન પર્યાયમેં પ્રગટ હુઆ. સમ્યગ્દર્શન ધર્મ પર્યાય પ્રગટ હુઈ, એ પરમ જ્યોતિ હુઈ. પરમ જ્યોતિ પ્રગટી.

" વહી શુદ્ધ આત્માકી અનુભૂતિ હૈ " લ્યો ત્યાંથી સએવ, સએવ આવ્યું, સંસ્કૃતમાં, ભાઈ કહે છે એની ભાષાથી શું કીધું આ શુદ્ધ આત્મદ્રવ્ય હૈ લ્યો શુદ્ધઆત્માકી અનુભૂતિ હૈ " વહી શુદ્ધાત્માકી પ્રતીતિ હૈ " દેખો યે સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર, જો મોક્ષમાર્ગ હૈ વો હિ આત્માકી પ્રતીતિ હૈ. સમજમેં આયા ?

" વહી આત્માકી સંવિતિ નામ સાક્ષાત્કાર હૈ "- એ આત્માકા સાક્ષાત્કાર સમ્યગ્દર્શન હુઆ, ઉપશમભાવ હુઆ, ક્ષયોપશમભાવ હુઆ ઈસકો યહાં આત્માકા સાક્ષાત્કાર કહેતે હૈ. પરમેશ્વરકા ભેટા હુઆ. એય પંડિતજી, આવો મોંઘો માર્ગ ભારે કરી, આ તો. સમજમેં આયા ?

" વહી નિજ આત્મસ્વરૂપકી પ્રાપ્તિ હૈ "- નિજ આત્મસ્વરૂપકી પર્યાયમેં પ્રાપ્તિ હુઈ તો વહ પર્યાયકો હી નિજ આત્મસ્વરૂપકી પ્રાપ્તિ કહેનેમેં આયા.

" વહી નિત્ય પદાર્થકી પ્રાપ્તિ હૈ ". ત્રિકાળ ભગવાન જો નિત્ય હૈ નિત્ય તો પર્યાયમેં શુદ્ધતાસે ભાન હુઆ, વેદન હુઆ તો એ શુદ્ધતાકી પર્યાય, તો આ ત્રિકાળ શુદ્ધ હૈ, તો વો પર્યાયકો ભી નિત્ય પદાર્થકી પ્રાપ્તિ કહે દીયા હૈ. સમજમેં આયા ?

" વહી પરમ સમાધિ " પરમ સમાધિ સમાધિ આ બાવા લગાતે હૈ વો નહીં, હોં. ભગવાન આત્મા ચિદાનંદકા પિંડ, ઉસકી અંતર અનુભવ કરકે પર્યાય જો પ્રગટ હુઈ, ઉસકો અહીં પરમ સમાધિ કહેનેમેં આયા હૈ.

" વહી પરમ આનંદ હૈ "- મોક્ષમાર્ગ એ પરમ આનંદ હૈ. મોક્ષમાર્ગમેં દુઃખ નહીં. કો 'ક તો કહે, આહાહા ! મુનિઓકો કીતના સહન કરના પડે કષ્ટ, અરે કષ્ટ સહન કરના પડે વો ધર્મ હૈ ? યે મોક્ષમાર્ગ હૈ ? કષ્ટમેં તો રાગ આતા હૈ, આર્તધ્યાન હોતા હૈ. મોક્ષમાર્ગ તો પરમ આનંદ સ્વરૂપ હૈ. અતીંદ્રિય આનંદકા શાંતિકા વેદન, ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શનજ્ઞાન ને ચારિત્ર કહેતે હૈ. સમજમેં આયા ?

" વહી નિત્ય આનંદ હૈ " નિત્ય-આનંદ લ્યો. હૈ તો નિત્યાનંદ ભગવાન પણ પર્યાય નિત્યમેંસે પ્રગટ હુઈ તો, કલ્પિત સુખ તો અનિત્ય હૈ, બાહ્ય સ્ત્રીમેં ને પૈસામેં ધૂળમેં માન લે એ તો મિથ્યાત્વ ભાવ હૈ. સમજમેં આયા ? કહો શેઠ ? આ તમારા હજીરા ને મકાનમેં ને પૈસામેં સુખ હૈ ? મોટરું ચાલીસ ચાલીસ બીડીયુંમાં ફરતી હૈ ને સુખ હૈ ? ધૂળમાંય નહિ હૈ- કલ્પના હૈ, દુઃખ હૈ, દુઃખી હૈ. આ ભગવાન આત્મા આનંદકા કંદકો જ્યારે પર્યાય ભેટી નિત્યાનંદ હો ગયા જાવ. સમજમેં આયા ?

" વહી સ્વભાવસે ઉત્પન્ન આનંદ હૈ " લ્યો સ્વભાવસે ઉત્પન્ન હુઆ આનંદ.

" વહી સદાનંદ હૈ " સદાનંદ-સદાનંદી ભગવાન પ્રગટયા. સમજમેં આયા, ભગવાન આત્મા સદાનંદકી મૂર્તિ હૈ, ઉસકો સ્પર્શ કરકે, વિષય બનાકર, ધ્યેય બનાકર, જો પર્યાય પ્રગટ હુઈ, ઉસકો યહાં સદાનંદ કહનેમેં આતાહૈ.

" વહી શુદ્ધઆત્મા પદાર્થકે પઠનરૂપ ધારક " એ જ આત્મ પદાર્થ પઠન સુખકા ધારક -એ આત્મ પદાર્થનું પઠન કર્યું ઉસમેં (બરાબર) અંતરની અનુભવ દશા પ્રગટી એને આત્માકા પઠન કીયા (વાહ રે વાહ સ્વાધ્યાય). એ પીછે- સ્વાધ્યાય પીછે લેગા. (વહી પરમ સ્વાધ્યાય હૈ) આ તો પઠન સ્વરૂપકા ધારક હૈ, ત્યાં સુધી.. વહી શુદ્ધ આત્મ પદાર્થકે પઠનરૂપ સ્વરૂપકા ધારક હૈ. એ આત્માકા પઠન કીયા પર્યાયમેં આહાહા !. શાસ્ત્ર પઠન તો સબ વિકલ્પ હૈ, એય. દિગંબર સંતોકી મસ્તી હૈ દેખો. સમજમેં આયા ? સમ્યગ્દર્શનમેં ભી ઐસી મસ્તી હૈ, ઐસા ખુલાસા કરતે હૈ.

" વહી પરમ સ્વાધ્યાય હૈ " આ શાસ્ત્ર-સ્વાધ્યાય તો વિકલ્પ હૈ. સ્વ-અધ્યાય,

અપના નિજાનંદ સ્વરૂપકા અંતર એકાગ્ર હોકર અનુભવ કરના એ સ્વાધ્યાય હૈ.

" વહી નિશ્ચય મોક્ષકા ઉપાય હૈ " લ્યો નિશ્ચય મોક્ષકા માર્ગકા હિ નામ ચલતે હૈ. એ નિશ્ચય સાચા મોક્ષનો ઉપાય હૈ.

" વહી એકાગ્ર ચિંતા નિરોધ હૈ " અંતરમેં એકાગ્ર હોકર, ચિંતાકા નિરોધ કરકે શાંતિકા વેદન.

" વહી પરમ જ્ઞાન હૈ "- આ " વહી શુદ્ધ ઉપયોગ હૈ " લ્યો આયા, ઉસમેં નામ આયા ને ઉપયોગકા આપણે એ શુદ્ધ ઉપયોગ.

" એ પરમ યોગ " એ પરમ યોગ હૈ ધ્યાન શુદ્ધ સ્વરૂપ ઉસમેં એકાગ્ર હુઆ. વોહિ કહે છે પરમ યોગ હૈ. યોગ દૂસરા ક્યા યોગ ? કરો યોગ કરો ધ્યાન, કીસકા ? પણ વસ્તુ વિના ? સમજમેં આયા ? કેટલાક કહે. શૂન્ય હો જાઓ લ્યો રજનીશે પણ હમણાં નાંખ્યુ તારણસ્વામીનું સંત તારણ શૂન્ય હોનેકા કહેતે થે. એય- ધનાલાલજી. ઐસા આયા હે એ વળી નથી થયા ને અહીં આવ્યું નામ. પત્રમેં આયા હૈ પોતાની વાત પુષ્ટિ કરવા સંત તારણ શૂન્ય હોનેકા કહેતે હૈ પણ તું કહે છે એ શૂન્ય નહીં. સંત તારણ તો કહેતે હૈ ધ્રુવ સ્વરૂપ ઉસકો ધ્યેય બનાકર વિકલ્પસે શૂન્ય હો જાઓ ઓ શૂન્ય. (બરાબર- વિકલ્પસે શૂન્ય) એય, શૂન્ય હો જાઓ, શૂન્ય હો જાઓ. (તત્ત્વાનુશાસન) એ. ગાથાની વાત થઈ ' તી.

" વહી પરમ ભૂતાર્થ હૈ " વહી ભૂતાર્થ હૈ, ભૂતાર્થ તો ધ્રુવ હૈ, પણ ઉસકે આશ્રયે સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનકા અનુભવ હુઆ, આ ઉસકો ભી ભૂતાર્થ કહેનેમેં આયા હૈ. આતે હૈ ને ભાઈ બંધ અધિકારમેં. ભૂતાર્થ મોક્ષમાર્ગ, અભૂતાર્થ મોક્ષમાર્ગ આતા હૈ, બંધ અધિકારમેં મોક્ષમાર્ગકી પર્યાય હૈ ઉસકા ભી ભૂતાર્થમાર્ગ, મોક્ષમાર્ગ. બંધ અધિકારમેં -સમજમેં આયા ? રાગાદિ હૈ વહ અભૂતાર્થ હૈ, મોક્ષમાર્ગ હૈ હિ નહીં. ભૂતાર્થ મોક્ષમાર્ગ, અપના સ્વભાવ ચૈતન્ય જ્ઞાયક ઉસકા આશ્રય કરકે શક્તિકી વ્યક્તતા પ્રગટ હુઈ, ઓ ભાવકો, મોક્ષમાર્ગકો ભૂતાર્થમાર્ગ કહેનેમેં આયા હૈ. દિગંબર આચાર્યો ચારે બાજુથી જ્યાંથી લ્યો ત્યાંથી પૂર્વાપર અવિરોધ માર્ગ ઉભા હોતા હૈ. કોઈપણ ગ્રંથ, કોઈપણ શાસ્ત્ર. સમજમેં આયા ?

" વહી પરમાર્થ હૈ " લ્યો અંદર આત્માકા જ્ઞાયકભાવકા આશ્રયસે જો ભાવ હુઆ ઓ પરમાર્થ હૈ વોહિ નિશ્ચયનયકે અનુસાર એક પરમ આત્માકા આનંદકા અનુભવ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર શુદ્ધ આત્મા અભિમુખ પરિણામ, ઉસકો જ્ઞાન કહીએ, ઉસકો દર્શન કહીએ, ઉસકો ચારિત્ર કહીએ, ઉસકો તપ કહીએ, ઉસકો વીર્યરૂપ આચાર કહીએ, એ પાંચ આચાર ઈસકો કહેતે હૈ. સમજમેં આયા ? આ વિકલ્પના આચાર ને આ દેહના આચાર એ તો ક્યાંય બહાર રહી ગયા.

" વહી સમયસાર હૈ " લ્યો, કારણ સમયસાર હૈ ને ? મોક્ષકા કારણ- એ સમયસાર છે. ત્રિકાળકો સમયસાર કહેતે હૈ, પર્યાયકો કારણ સમયસાર કહેતે હૈ મોક્ષમાર્ગકો ઔર પૂરણકો કાર્ય સમયસાર કહેતે હૈ. તો અહીંયા વહી સમયસાર હૈ.

" વહી અધ્યાત્મસાર હૈ " આ અધ્યાત્મસાર હોં. સમજમેં આયા ? યશોવિજયજીએ અધ્યાત્મ માર્ગ બનાયા હૈ સમયસાર દેખકર ઉસને અપના બનાયા હૈ. આ તો ભગવાન સર્વજ્ઞ પરિપૂર્ણ, ધ્રુવ સ્વભાવ, પરમ સ્વભાવ ઉસકા આશ્રય કરકે જો સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર હુઆ, આનંદકા વેદન, વીતરાગ અનુભવ, જો આનંદ હુઆ ઉસકો અધ્યાત્મકા સાર કહતે હૈ. સમજમેં આયા ?

" વહી સમતા આદિ નિશ્ચયસે આવશ્યક " એ ઉસકો સામાયિક કહીએ એ વીતરાગ સામાયિક ઈસકો કહીએ. આહાહા ! બાકી વિકલ્પ કહીએ " ઈરિયાવિહીયા મિચ્છામિ દુઃક્કડં " ઐસા કરતે કરતે દો ઘડી હો ગયા ઓ સામાયિક, ઓ સામાયિક નહીં. સમજમેં આયા ? અપના અખંડ પરમાત્મા ઉસમેં જમ જાના, ઓ ઈ પર્યાય જો પ્રગટ હુઈ વો પરમ વીતરાગ સામાયિક હૈ. સમજમેં આયા ? લ્યો આ મોક્ષમાર્ગકો વીતરાગ સામાયિક કહેતે હૈ.

" વહી પરમ શરણ ઉત્તમ મંગલમ્ " લ્યો શરણ, ઉત્તમ ને મંગલ તીનો. ભગવાન આત્મા જ્ઞાયકભાવ, આચાર્ય પોતે કહેતે હૈ ને માનતે હૈ ને અહીંયા દેખોને, શુદ્ધ ઉપયોગ ઇત્યાદિ " પર્યાય સંજ્ઞા જાણના " આપણે આ ચાલે છે આ પાનામાં પાનુ ચાલે છે ને આ બધા નામો ઉસમેં કહેનેકા અભિપ્રાય હૈ, કૈસા થા નામ ઉસમેં જાન લેના, અહીંયા કીતના કહે. આપણે ચાલે છે ને ઉસમેં એય ચંદુભાઈ- ઇત્યાદિ (હા, ઇત્યાદિ) (ઇત્યાદિ કહેના....)

" વહી પરમ શરણ, ઉત્તમ ને મંગલ "- અરિહંતા મંગલમ્ સિદ્ધા મંગલમ્ એ બધા વ્યવહાર, ભગવાન આત્મા પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ, ઉસમેં ધ્રુવમેં એકાગ્ર હોકર, જો પર્યાય વીતરાગી પ્રગટ હુઈ, ઓહિ પરમ મંગળિક, પરમ ઉત્તમ ને પરમ શરણ.

" વહી કેવળજ્ઞાન ઉત્પત્તિકા કારણ " આ મોક્ષમાર્ગ એ કેવળજ્ઞાનકી ઉત્પત્તિકા કારણ- " વહી સમસ્ત કર્મોકે નાશકા કારણ " એ મોક્ષનો માર્ગ એ કર્મોના નાશનું કારણ હૈ. વ્યવહાર રત્નત્રય એ મોક્ષકા માર્ગ હૈ નહીં.

" વહી નિશ્ચયનયકી અપેક્ષાસે દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર તપ ચાર આરાધના " એ ચાર આરાધના પણ ઉસકો કહેતે હૈ. આહાહા !

" વહી પરમાત્માકી ભાવનારૂપ હૈ "-લ્યો... ભાવના, ભાઈ ઓલી ભાવનાનો અર્થ કરે છે ને ? ભાવના એટલે ચિંતવના, કલ્પના અહીં ભાવનાનો અર્થ પરમાર્થનયે અંતર અનુભવ વો પરમાર્થકી ભાવના. રતનચંદજી અર્થ કરતે હૈ. એ પ્રવચનસારમેં ચાલતે હૈ ને ? શ્રાવકકો સામાયિકમેં શુદ્ધ ભાવના હોતી હૈ. ઐસા પાઠ હૈ. તો ભાવનાકા

અર્થ કહેતે હૈ એ તો શુદ્ધ ભાવના ભાવે-પણ શુદ્ધ ભાવના હોતી હૈ, ઐસા નહીં., શુદ્ધ ભાવનાકા અર્થ શુદ્ધ-ઉપયોગ સામાયિકમેં હોતા હૈ. સમજમેં આયા ? ભારે અર્થમાં ફેર- ભાવનાનો અર્થ વસ્તુ જે ધ્રુવ સ્વરૂપ હૈ, ઓ રૂપ પર્યાયમેં ભાના, વીતરાગી પર્યાય, એકાગ્ર હોકર ઉસકા નામ ભાવના એમ કે ચિંતવના કરો ઐસા આત્મા, ઐસા આત્મા, ઐસા, પણ એ ભાવના નહીં. (આત્મ ભાવના ભાવતા-) એ આત્મભાવના આતે હૈ ને શ્રીમદ્માં " આતમા ભાવના ભાવતા જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે " એ ગોખે ખરા પણ આત્મા શું ને કોણ એ કાંઈ ખબર ન મળે.

આત્મા અનંત આનંદકા કંદ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ ઉસકી ભાવના નામ એકાગ્રતા કરતે કરતે કેવળજ્ઞાન હોતા હૈ, દૂસરા કોઈ કેવળજ્ઞાનકા ઉપાય કારણ-ફારણ હૈ નહીં. એય રાજકુમારજી- સમજમેં આતા હૈ ? પહેલે કોળીએ ઐસા આયા હૈ કઠણ એય મનસુખભાઈ (પહેલે કોળીએ મૈસૂબ આયો એમ) મેસૂબ આવ્યો. મેં એમ કીધું, ઓલું ક્યાં કીધું ? (પોચો લાગ્યો) પોચો લાગ્યો. એ પહેલા વહેલા આવ્યા, અમારા પાલેજ રહે છે ને ? પાલેજના છે. સમજમેં આયા ?

" શુદ્ધ આત્માકી ભાવનાસે ઉત્પન્ન સુખ ઉસકી અનુભૂતિરૂપ પરમ કલા " લ્યો એ પરમકળા છે. કળાબાજ આત્મા જાગ્યો, ઈ પરમ કળા છે એમ કહે છે. બાકી દુનિયાની કળા ફળા બધી નિરર્થક ચાર ગતિમાં રખડનેવાલી હૈ. શોભાલાલજી, તમાકુ ઐસી હૈ ને ફૈસી, ઐસી હૈ બીડી ને ઐસી હૈ તમાકુ ઊંચી ઊંચી તમાકુ પીવે ઊંચી અહીં આવે ત્યારે ગંધ મારતી હોય થોડી. સમજમેં આયા ? શુદ્ધ આત્માકી અનુભૂતિ વહી પરમ કળા હૈ- વોહી પરમકળા- હમ તો જંગલમેં રહતે હૈ ને ? નાકમેં દૂર હોય તો ય ગંધ આતી હૈ બહોત. કોઈ બીડી પીકર આતે ને તમાકુ ઐસા હોય નહીં શરીરમેં ભી એ લગાતા હૈ ગંધબંધ શું કહેવાય ?. અત્તર-અત્તર ગંધ મારતે હૈ દૂરસે.

" વહી દિવ્યકળા હૈ " ઓહોહો- દિવ્યકળા આત્મા અંદર પરમાત્મા, સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ કહા ઐસા આત્માકા અનુભવ કરના એ અનુભવ એ દિવ્યકળા હૈ.

" વહી પરમ અદ્વૈત " લ્યો અદ્વૈત આયા ઓલા વેદાંત કહે છે ઐસા નહીં હોં. આહાહા ! વિકલ્પકા રાગ છોડકર સ્વરૂપ એકાકાર હૈ ઉસમેં એકાકાર હોના એ પરમ અદ્વૈત હૈ. સમજમેં આયા ?

" વહી અમૃત સ્વરૂપ પરમ ધર્મ ધ્યાન હૈ "- એય જુઓ ભાઈ, ધર્મ ધ્યાનને તો આ કહ્યું. ઓલો કહે ધર્મધ્યાન શુધ્ધોપયોગમાં હૈ વાંચવામાં હેતુ છે આમાં જરીક- એ લોકો કહે છે ધર્મધ્યાન શુભભાવમાં હોય અને શુદ્ધઉપયોગમાં શુક્લ ધ્યાન હોય દેખો અહીંયા કહેતે હૈ " વહી અમૃતસ્વરૂપ પરમ ધર્મધ્યાન હૈ "- આહાહા ! ઉપશમભાવમેં ક્ષયોપશમભાવમેં, ક્ષાયિકભાવમેં; શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ, શુધ્ધોપયોગ એ શુદ્ધ

અમૃત સ્વરૂપ હૈ, એ ધર્મધ્યાન હૈ, સમજમેં આયા ? ઉસકા નામ ધર્મધ્યાન, વિકલ્પસે વિચારના કે ઐસા ભગવાન કહેતે હૈ ઐસા વિકલ્પ ઓ ધર્મધ્યાન નહીં. આહાહા !

" વહી શુક્લ ધ્યાન હૈ ' '- ઉત્કૃષ્ટ ઉપયોગ હો જાય, ઓ શુક્લધ્યાન તીનો ભાવ યહાં લીયાને-

" વહી રાગાદિ રહિત નિર્વિકલ્પ ધ્યાન હૈ " એ આત્માનું વિકલ્પરહિત ધ્યાન એ હૈ " વહી નિષ્કલ ધ્યાન હૈ " નિષ્કલ નામ શરીર રહિતના ધ્યાન.

" વહી પરમ સ્વાસ્થ્ય-પરમ નિરોગતા " પરમ સ્વાસ્થ્ય, વીતરાગી મૂર્તિ ભગવાન, ઉસકો ભેટા કરકે નિર્મળ પર્યાય હુઈ, વહ પરમ સ્વાસ્થ્ય હૈ, નિરોગ હુઆ નિરોગ હુઆ, રાગ ને દ્વેષ થા વો રોગ થા. આ શુભરત્નત્રયકા રાગ ઓ રોગ હૈ આહાહા ! (રોગ) એ મુળચંદભાઈ (જી. પ્રભુ) (કિસી કિસીકો કિસી કાલમેં પ્રયોજનવાન હૈ) કિસી કિસીકો પ્રયોજનવાન ક્યા કીયા ? જાનના પ્રયોજનવાન કિસી કિસીકો કિસ કાલમેં કહા- કરના પ્રયોજનવાન ઐસા નહીં કહા હૈ. શેઠ નાખતે બારમી ગાથા- કિસી કિસીકો વ્યવહાર પ્રયોજનવાન. કિસી કિસીકો કિસી કાલમેં કિસીકો, કિસી કાળમેં નામ સાધક જીવકો જબલગ સિદ્ધ ન હો તબ લગ ઉસકી પર્યાયમેં નિર્મળતા અલ્પ હૈ, રાગાદિ હૈ, વો જાનનેમેં આતા હૈ, વો પ્રયોજનવાન, કરના પ્રયોજનવાન ઐસા હૈ નહીં. સમજમેં આયા ?

હવે એટલા બોલ હો ગયા- થોડા બાકી હૈ.

" વહી પરમવીતરાગતારૂપ હૈ " લ્યો, " પરમ સમતા સ્વરૂપ હૈ. " વહી પરમ એકત્વ હૈ " લ્યો એકત્વ. " પરમ તેજ જ્ઞાન " ને " વહ પરમ સમરસી ભાવ " લ્યો પાંસઠ બોલ હુઆ. આ ઉસકો મોક્ષકા માર્ગ કહેતે હૈ.

અતીંદ્રિય આનંદના નિધાનરૂપ પરમાત્માનું અપૂર્વ દર્શન કરાવનાર શ્રી સદ્‌ગુરુદેવનો જય હો.

પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.

* * * * *